

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL

LEI 2,60 ANUAL

Abonamentele se fac numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR

V. Mestugean, Victor Eftimiu, Mireea D. Rădulescu, N. N. Beldiceanu, D. Iov, A. Suleină, Octav Minar, C. Tonegari, M. Săulescu, M. Christian, I. Totu, etc.

ANUNCIURI

Linia pe pagina 7 și 8

— BANI 20 —

Accidente la întrecerile cu „bobs” de la Saint-Moritz.

Ecourile săptămânei

De cătra timp se agită mult chestia împăcării româno-maghiară. Ziarele ungurești sunt pline de articole privitoare la această chestiune. Se comentează mult în presa maghiară în deosebi interviurile acordate lui Az Est de către d-nii N. Filipescu și Take Ionescu.

Din ambele interviuri reiese clar ideea că România nu se gândește nici un moment ca să intervină în treburile interne ale ungarilor și că totuși românii din regat nu pot să stea nepăsători în fața încercărilor ce se fac de altă parte de vreme pentru desnaționalizarea conștințelor lor cari trăiesc sub jugul ungaresc.

Se vede că însuși ungurii au început să-și dea seama în cele din urmă că nu se poate desnaționaliza un număr așa de compact de oameni cari trăiesc la o laltă, în țara strămoșilor lor, și cari au acciși limbă, obiceiuri, religie și aspirații și cari, în sfârșit, țin la neamul din care fac parte nu puțin ca la orii și ce.

De aceea, bărbații de Stat mai luminați și prevăzători ai regatului vecin au început să dorească o împăcare cu românii în scop de a-i elansa și mai mult în afară de țară.

Presa sovietică maghiară vede însă o primejdie pentru existența statului maghiar în împăcarea româno-maghiară și risipește torente de cenzură pentru ca tratativele să nu izbutească.

Noi credem că dacă nu se va ajunge la nici o înțelegere, ungurii vor pierde mai mult ca românii. Prietenii organizate sistematice și aplicate cu strictete de altă vreme contra românilor din Ardeal n'au avut până acum alt rezultat de cât să întărească și mai mult legăturile suferite dintre românii de dincoace și de dincolo de Carpați. Nimic nu poate propaga ideile mari cu perseverență. E adevărat că temerile de Stat maghiare au adăpostit mulți luptători români dar aceste constrângeri sălbatice n'au făcut de cât să adâncască și mai mult avântul românismului spre realizarea idealului său.

O cauză care are marile, o cauză pentru care s'a vărsat sânge nu poate fi o cauză pierdută, din conștiință. În locul unui luptător îndemnat să silit să treacă frontiera au răsunat alții ducând înainte, cu bărbăție, lupte pentru păstrarea naționalității. În luptele acestea neagale este ceea ce mizează, insufletește și dă putere uriașe.

De aceea, perspectiva eşuării tratativelor de împăcare nu ne îngrijeste de loc.

Poate ne-am îngrijora mai mult dacă libertățile în Ungaria ar deveni atât de complete, în cât să înceteze ori ce frământare, iar luptele de acum să urmeze zile liniștite și fără zbucium.

Oricum ar fi, tratativele ce se urmează acum peste munți între conducătorii naționaliștilor români și guvernul unguresc, sunt urmărite la noi cu o deosebită atenție. Atât mai bine pentru ei, dacă ungurii vor lăsa de o parte considerațiile lor sovietiste, cari nu se potrivește nici de cum cu realitatea lucrurilor și s'ar sili să pună pe bază cât se poate de solide și de sincere opera de împăcare a românilor cu maghiarii.

Mestugean.

SARAH BERNHARDT

Fotoa tragediană a Franței, ținând prima-i conferință, a doua zi după ce-a fost decorată cu crucea Legiunii de onoare.

In liniștea mănăstirii

— Fragment —

de VICTOR EFTIMIU

Zorile aurii ale unei dimineți de toamnă, ce năvăleau aprinse din dosul munților Sfântului Nicolae, gâsă pe Metodie întins la umbra unui stejar mare, crescut în livada din fața a mănăstirii. Cu ochii duși în fundul adâncimilor albastre, Metodie se gândea la viața lui de până acum.

Speranța că va rămâne el singur stăpân al avereii mănăstirești, îi dădea curaj să ducă înainte traiul de servitor prost plătit.

Policarpie, călugărul egumen, muncea mult. Ziua îl găseau tăind și rcozând crăcile din pădurea mănăstirești, alteori întorcând drumul părâului ce uda bostanul, uneori la ogoarele ce trebuiau sămănate toamna.

Ce e drept, venitul câmpurilor și al celor două sute de vaci, oi și capre, ale lui rămăneau. Satul nu se amesteca în treburile mănăstirești. Ajungea frunțășilor câte o oală de unt sau vre-o oca de miere din stropul părintelui Policarpie — duse câte urare de femeia cea grasă, îngrijitoare — pentru ca să nu le mai abată să se incurce în socoteliile ce nu-i priveau.

Celalt, călugărul Timothei, umbra în satele vecine să ceară pentru sfânta biserică și se întorcea totdeauna cu punca plină.

Când venea la mănăstire, se văita că e obosit și dormea până a doua zi, la prânz. De-l scula, sărea repede în sus și spunea vorbe pe cari nu le isprăvisc în somn. Nu se știa ce face cu cele adunate prin împrejurimi, dar seara, intra cu egumenul în grădina și ședeau ceasuri întregi lângă o masă de brad, totdeauna cu ceva rachiu de dade pe ea.

Pe Metodie îl botezase Todie. Când îl striga îi zicea de două ori: — Todie!, Todie!... și strâmba gura spre partea dreaptă, râzând. Nici

el nu era om rău, dar se credea frumos. Zicea că seamăna cu Isus Cristos.

De el, nu-i era frică lui Metodie că o să rămâie în locul lui Policarpie, căci îi plăcea să cam umbie, mai ales că avea un măgăruș sprinten, care îl sălta ușor, făcându-l să rădă cu plăcere, cu gura spre dreapta.

Metodie se vedea egumen.

Atuncea n'o să mai pască oile și nici ca Policarpie n'o să se muncească. Se gândea la vre un flăcău, tot ca el — va veni — sărutându-i mâna — să-i ceară binecuvântarea și să-l roage să intre acolo.

Omul nu se mulțumește cu ce are și ar vrea mai mult, iar când are și ucel mai mult, îi pare că nu-i mare lucru să-l aibe. Fericirea nu e simțită niciodată: o dorim când n'o avem, și ne pare rău de ea, după ce s'a dus.

Metodie își ajunsese ținta, dar vrea să meargă mai departe. Visarea nu mai avea nici un farmec pentru el. Odihna, umbra părea că o avusese toată viața. Nu-l mulțumeau nici grămezile de nucii adunate pe furis, și pitulate la rădăcina vre-unui pem scorburos, nici ciorchinii de tămăioasă rupți fără voie din vie, nici rachiuul verzuu pe care îl lua din pivniță. Nimic. Vrea să fie călugăr adevărat nu o biată slugă înolțită în străie călugărești.

Vrea o petrecușe bine. Il cam necăjiseră niște orășeni care veneau regulat să impuste turturele și grangurii. Nu mai lăsaseră nici puț de pasăre.

Câte un mierloiu prăpădit p'acii pe coala mai sfârșită speriat, la auzul crăcilor troznite. Grangurii de chihlibar pleaseră. Printre rugina frunzelor se vedea rar cenușa turturelelor. Câte o pupăză mai scutura moțul în verdele catifelat. Pitpalacul încetase de mult să rădă ie fânt —

de mult cosit! — al livezilor aștea nute acum cu frunză de purpura aurită din duzii vesteji.

Acolo venea pe vremuri în toate diminețile, Ghervazioș cel dintâi, egumen, și acolo dus pe gânduri își pieptăna alba lui barbă, pe care vântul o respirase trei sferturi de veac...

La rădăcina stejarului crește și acum o iarbă subțire, albă ca țirele de păr ale unui bătrân. Străinii rămăneau minunați la vederea ei.

Ghervazioș e azi în lumea sfinților. Și l-au găsit mort — povestea spune — în chilia lui, când soarele murise în dosul munților de la Dvoran. Deasupra capului său sfânt, plutea o candală trineasă din cer să-i lumineze fruntea în asințitul vieții...

Metodie se gândea mereu la povestea bătrânului Ghervazioș. Vremurile trecute îi veneau în minte. E mult de atunci... Satul se întindea departe, spre celelalte patru colțuri. Acum, un pumn de case mai arăta ce-a fost odată...

WANDA

de MIRCEA RADULESCU

Într-o seară de iarnă, când funel alb al hogașurilor se înălța în șuvițe și se despletca apoi în buclă blonde de-asupra coperisurilor, stăteam de vorbă cu un prieten, la gura sobei, plângându-ne de singurătatea vieții.

În tumultul patimilor și în avântul năvalnic al năzuințelor omenești, simțeam mai aprig izolarea și găseam necesară apropierea altă ființe, care să ne înțeleagă și care să ne întărească în grelele clipe de îndoială.

— Uite, în serile acestea de iarnă, reluă prietenul meu, aș da totă viața mea de boem, pe un colț de viață burgheză... Nu râde! Viața burgheză are și ea farmecul ei... Se strâng cu toții în jurul mesei, seara, sub lumina blajină a lămpii, părinții, frații, surorile... Râd, povestesc, joacă loton sau cărți... Se simt bine împreună, o puternică afinitate sufletească îi leagă pe toți înolțită și valorile tumultuase ale vieții bat neputincioase la zidurile tradiției, la adăpostul cărora infloresc familia... Iar noi, boemia, noi, pe care valul ne poartă de ici, colo, trecem ca niște ființe mizerabile, fără să fi simțit vreodată farmecul vieții așezate! De noi nimeni nu se îngrijește, nimeni nu ne întreabă dacă suferim, nimeni nu ne iubește...

Nu ți-a fost dor nici odată de o fată care să te iubească, de o fată blondă, care să-ți umple odaia tristă de cântec și de soare, — care să intre pe neașteptate, sprintenă și gălăgioasă, să-ți sară de gât și să te sărute?

Nu va ține mult dragostea, căci fetele sunt de cele mai multe ori nestatornice. E singurul lucru de care trebuie să te temi, dacă nu vrei să înduri jugul căsniciei. E de ajuns să îngăduiești ca să nu te mai poți scăpa de ele...

Întăia mea dragoste am avut-o cu Wanda, o casierită de cafea.

Mă adusese acolo un fost coleg de școală, Chivu, care frecuenta localul încă din liceu și care era nebun după dansa.

Era o fată brună, de o frumusețe barbară, cu trup mlădios și gesturi violente. Eram oaspeții cei mai conștiințioși ai localului, o tavernă în care mișunau „fraierii” cu mure suspecte. Eu eram, pe atunci băiat foarte așezat, de abia eșit de pe băncile școlii și fără multă experiență de viață. În fiecare zi, jucam acolo cu Chivu nesfârșite partide de biliard și beam cafea de zece bani feligeantul.

De la o vreme observasem că relațiile dintre el și Wanda slăbeau

Carmen Sylva

NOTE BIOGRAFICE

de V. Mestugean

— Urmare —

Inmormântarea s'a făcut cu mare pompă la Cotroceni unde mica principesă văzuse lumina zilei. Micul sicriu a fost scos din camera mortuară chiar în brațele îndureratului tată.

Știm ce înarmată a fost totdeauna prințesa Elisabeta contra celor mai goaznice lovituri ale soartei. Marele ei suflet s'a resemnat în fața voinței celui de sus. Prințesa a cerut ca să se scrie pe mormântul micii principese următoarele cuvinte din Evanghelic: „Nu plângeți, n'a murit ei doarnic”.

Ea a păstrat pururi în inima ei imagina adorată a acestei copile care a fost pentru ea un izvor nesecat de inspirațiuni.

Totuși, e foarte sdruncinată. Imagina copilei nu o părăsește nici în vis.

Adesea strigă în somnul ei agitat: „Moartă, moartă”, și cheamă cu cuvintele cele mai înduioșătoare pe cea care și-a luat sborul în lumea celor nevinoși. Și durerea aceasta a mamei sfâșie și mai mult sufletul zdrobit al Domnitorului.

Toată țara, după cum am spus, împărtășește doliul Suveranilor. Camera și Senatul se prezintă în corpore la palat și-și prezintă condoleanțele ca și toți miniștri.

Toți membrii familiei adresează scrisori de îmbărbătare prințului și prințesei. Intre alții principele Carol-Anton scrie fiului său: „Fii tare și în nenorocire ca în ori-ce altă împrejurare.”

Față de manifestațiile unanime de simpatie ce s'arată perechei princiare, Suveranul își exprimă mulțumirile printr-o mișcătoare scrisoare adresată primului său ministru.

Intre altele Domnitorul spune:

„In aceste triste împrejurări simt nevoia de a spune țării mele că, precum ea m'a sprijinit cu afecțiunea-i în clipele cele mai grele ale vieții mele, mă voi sili ca și cu să înapoez cu dărnicie această bunăvoință.

Cea mai plăcută și mai scumpă amintire, pe care defuncta noastră fiică ne-a lăsat-o ca o comoară de preț, e iubirea ei nemărginită pentru țara unde se născuse, iubire așa de puternică în cât de și la o vârstă foarte fragedă, când fu întâia oară în străinătate, ea suferi de dorul țării.

„Religia copilei noastre, limba pe care o vorbea alcătuiesc pentru noi o nouă consacrare, căci, de acum încolo, ori-ce cavânt românesc pe care îl vom auzi va fi un eco al glasului ei, pe care nu-l vom auzi nici odată pe acest pământ.

„E drept că, în strămtul cerc al familiei noastre, legătura cea mai intimă este sfărâmată; ne rămâne însă o legătură mai tare, o legătură care ne unește cu marea noastră familie, cu poporul românesc, care împreună cu noi plânge pe copila noastră și pe a sa.

„E o datorie sfântă, pentru Mine și pentru principesă, de a aduce cele mai călduroase mulțumiri din adâncul inimii

noastre de păriați îndureratăi fiecăruia în parte și tuturor laolaltă, cerându-le să împreune rugăciunile lor cu rugăciunile noastre, ca cei Atotputernici să ne dea puterea și resemnarea de trebuință în încercarea aceasta la care ne-a spus El, Tatăl nostru, ale cărui hotărâri nimeni nu le poate cerceta!”

Dar jalea ce cuprinsese sufletul Domnitorului e zugrăvită în termeni și mai mișcători în următoarele rânduri pe care Suveranul le adresase tatălui său în urma pierderii micii prințese și în care își deschide întreaga-i inimă:

„Vouă se civine să vă spun mahnirea mea adâncă, căci nimeni n'o poate înțelege mai bine, în toată mărimea ei. Știți că nu e mai mare durere pentru om de cât de a-și pune pe propriul său copil în mormânt. Credința și încrederea în Dumnezeu pot singure — în asemenea momente — să ne dea puterea de a suporta, cu o resemnare creștinească, o încercare așa de crudă. Această groaznică nenorocire a venit ca un trăsnet pe un cer senin. Acolo unde veselia și razele soarelui strălăceau asupra noastră, au căzut de-odată grijile și durerile; totuși nu putem să ne deprindem încă până astăzi cu ideea că ne-am despărțit pentru totdeauna de iubita noastră copilă.”

„Elisabeta e adorabilă. Ea rabdă cu multă tărie cumplita lovitură, cântând sprijin și mângâiere în credință și în gândul că fiica noastră, ori cât de fericită ar fi fost pe acest pământ, se bucură acum de o fericire și mai mare.”

Și, după cum Prințul scrie tatălui său ușurându-și sufletul, tot așa și îndoliata prințesă adresa mamei sale scrisori sfâșietoare pe cari le stropea cu lacrimi fierbinți.

Prințesa însă, acum mai mult ca oricând, poetiza moartea. „Dragostea mea, scria ea, e mai puternică de cât mormântul; mă înveselesc de fericirea copilei mele.”

Sufletul ei de poetă întrezărea pe mica prințesă cu ochii albaștri și părul buclat, în zările albastre ale cerului în stolul de îngeri ce roiau la picioarele Creatorului. Și-o închipuia printre flori, plimbându-se pe cărările lumii eterne și cerești sub paza îngerilor și nu aștepta de cât momentul fericit când și ea, mama, se va duce să o găsească în aceiași lume senină, cu adevărat fericită și lipsită de dureri și nenorociri.

Mormântul micii principese era acoperit de flori. Atât prințul cât și prințesa vizitau zilnic micul mormânt udându-l cu lacrimile lor fierbinți. Ba încă, spre a fi mai aproape de mormântul ființei iubite, ei își strămutară din nou reședința la Cotroceni, în castelul plin de amintirea scumpei dispărute.

Mai târziu și anume în ziua de 10 Aprilie, anul următor, s'a desvelit monumentul de marmoră ridicat pe mormântul micii principese. Monumentul reprezintă pe prințesa în mărime naturală, culcată pe spate; ea și-a ridicat ușor genuchiul stâng așa cum obișnuiesc să facă copiii în timpul somnului. Monumentul acesta, admirabil reușit, este opera sculptorului Carol Storck.

Monumentul micii principese Maria

Suveranii cari se stabiliseră din nou la Sinaia, făcură în Iulie, 1874, o călătorie la Franzenbad spre a face o cură de patru săptămâni. De aci, perechea princiară își continuă drumul în Anglia trecând prin Frankfurt și Colonia unde se întâlniră cu prințesa Maria de Wied, principele de Wied și alte rude.

La Londra Suveranii României au găsit o primire din cele mai strălucite și au vizitat muzeele și toate așezămintele de seamă ale marelui oraș. Domnitorul a profitat de prilejul acesta spre a face cunoștință cu bărbații de stat englezi atrăgându-le binevoitoarea atențiune asupra lucrurilor din România. În zilele acelea se ținea la Londra congresul Orientaliștilor la care luau parte un mare număr de savanți sosiți din colțurile cele mai depărtate ale lumii. Ce ocazie mai fericită pentru Domnitor de a atrage privirile acestor bărbați de valoare asupra micului principat de la Dunăre! Suveranii, nu numai că a asistat la ședințele congresului dar a luat parte și la marele banchet oferit în onoarea congresiștilor toastând pentru soția lordului primar al Londrei.

În acest frumos toast, Domnitorul a spus între altele: „Nu sunt savant, dar, totuși, sunt un orientalist cu însărcinarea de a sta ca o sentinelă a Apusului la pragul Orientului.”

La sfârșitul lui Septembrie, Suveranii, după ce au mai vizitat Oxfordul și alte localități din Anglia, s'au întors la Sinaia, lăsând la Friburg pe prințesa Maria de Wied, care îi însoțise în Anglia.

Călătoria aceasta însă, deși destul de lungă și în cursul căreia Suveranii avuseseră prilejul de a-și distra spiritul cu atâtea lucruri noi, nu putu să ștergă din sufletul lor amintirea micii principese, mai ales că, în fiecare clipă și la fiecare pas ei simțeau în jurul lor umbra adoratei copile.

Și poate sub imperiul acestei dureri sfâșietoare Domnitoarea, în anul următor, a avut o paralizie la ambele picioare, boală care a ținut-o multă vreme într'un fotoliu. Din fericire, paralizia fiind de natură nervoasă, în cele din urmă a dispărut. Și restabilirea Suveranei a fost cu atât mai îmbucurătoare, cu cât se apropiase ziua mare a declarării războiului.

Războiul pentru independență

Venise 1877. Soare neșteaptă începușe, în fine, să răsară pe orizontul țării.

Încă din ziua sosirii sale în țară, idealul Domnitorului fusese să rupă cu desăvârșire ultimele legături dintre România și Imperiul Otoman.

Războiul se declarase între ruși și turci. Era deci momentul propice ca România să-și atingă țelul. Și aceasta era cu atât mai oportun, cu cât țara, grație prevederii și spiritului organizator al Suveranului său, dispunea de o armată destul de puternică.

Se știe cu câtă glorie s'au întors vitejii români dela război punând România pe temelii cu totul noi și asigurându-i propășirea pentru viitor.

Ceea ce vom releva aci, va fi rolul sublim pe care l'a îndeplinit Doamna Elisabeta în tot timpul campaniei, zicem sublim, pentru că Suverana a fost sufletul operei de asistență a răniților.

Din primul moment al izbucnirii războiului, Doamna a transformat palatul princiar în atelier pentru confecționarea scamei, a pansamentelor și a tuturor celor necesare pentru îngrijirea răniților. Serviciul sanitar militar lăsa încă mult de dorit pe acele vremuri. Trebuia deci să se desfășoare o muncă titanică spre a umple golurile pe cât posibil și în timpul cel mai scurt.

Și pe când Domnul se afla pe câmpul de bătaie, alături de bravii săi soldați, prințesa veghea la București, muncind fără preget și însufletind pe femeile române cari, cu mic cu mare alergare într'un suflet în jurul Suveranei ajutând-o cu cel mai netălmurit devotament la desăvârșirea operei sale umanitare și patriotice.

O primă baracă pentru 50 răniți fu construită în parcul castelului dela Cotroceni chiar pe spesele Suveranei. Exemplul fu repede imitat și se instală spitale, din inițiativă privată, la Ploiești, Iași și alte localități.

Suverana desfășura în tot momentul o activitate prodigioasă, fără a cunoaște ce e odihna. Domnitorul îi atrăgea des atenția în scrisorile ce i le adresa de pe câmpul de război, conjurând-o să se mai menajeze. Toate îndemnurile însă nu putură să înduplece pe Prințesă. Puterea ei de voință îi dăduse forțe extraordinare și toate infirmitățile ei dispăruseră ca prin farmec. Ea organiza tot, supraveghea pretutindenți, asista la operațiile cele mai grele, îngrijea, sfătua și, mai presus de toate, îmbărbăta și consola.

Era un adevărat inger trimis de D-zeu ca să aducă consolare în rândurile vitejilor cari se luptaseră pentru mărirea și gloria patriei lor și cari acum, cu corpurile ciuruite de gloanțele dușmanilor, zăceau livizi în paturile lor de durere.

Apariția Prințesei în jurul acestor paturi era un adevărat balsam pentru inimile bravilor oșteni. Cine îi mângâia pe frunte pe acești brave? cine le vorbea duios? cine îi încuraja? cine primea ultima suflare a muribunzilor?

Ea, Suverana.

Răniții îi ziceau „Mamă.”

Dar să reproducem aci următoarea scriere a doctorului prof. Th. Gluck, unul din medicii germani cari au îngrijit pe răniții români în timpul campaniei, sub

conducerea Suveranei. Scrisoarea a apărut de curând la Berlin, într'o broșură publicată cu prilejul aniversării de 70 ani a Suveranei.

„Ea, spune doctorul Gluck, a dispus să se construiască barace în parcul castelului dela Cotroceni pentru răniți; ea supraveghea în spitalele civile și militare organizarea serviciului sanitar cu ajutorul medicilor, a doamnelor din societate, a surorilor de caritate și a ofițerilor sanitarî; ea a dispus să se împartă medicamente, instrumente chirurgicale și material pentru pansamente și a înființat săli de operație inzestrându-le cu toate cele necesare. Apoi a așteptat cu încordare febrilă sosirea primilor răniți.

Deodată, primele trenuri sanitare intrau dară Capitala cu răniți și cu bolnavi gravi, atinși mai ales de febră tifoidă, malarie și disenterie. Văd încă în fața-mi descărcarea primului transport de răniți într'o seară posomorâtă de primăvară, în baracele prințesei din parcul Cotroceni; văd fețele palide, crispatе de durere, masle de membre mutilate, rănilile pe cari le-a sfâșiat războiul. Numai câteva clipe prințesa păru că-și pierde prezența de spirit sub priveștița sguduitoare a acestei miserie fără de margini. Indată însă prințesa se reculese și, sub conducerea ei începurăm serviciul nostru de samaritanî. Cu tactul înăscut al firilor distinse, prințesa împrăștiă mângâierea cu fapta și cu cuvântul, hrănea pe bolnavi, ajuta la bandajări. Chiar la prima operație ce făcu pentru extragerea unui glonte din genunchiul unui rănit, pacientul a fost cloroformizat de însăși prințesa cu îndemnul unei specialiste desăvârșite. Zece medicii militari germani sub conducerea medicului general Kammerer fură trimiși pe câmpul de bătaie. Când, la prezentare, prințesa auzi de numele Striker, întrebă imediat pe acesta: „Nu ești d-ta Salycil Striker?” Și vorbi de efectele terapiei de salicil la reumatismul articular acut. Medicii generali dr. Striker și dr. Wahl, de sigur singurii supraviețuitori ai acelor timpuri agitate, au văzut pe prințesa la lucru.

Pe când noi transportam de dincolo de Dunăre pe carele cu boi, iar dela Slatina în jos cu trenuri sanitare pe victimele bătăliei, ei au văzut pe prințesa în gara Capitalei primind bolnavii și luând în persoană dispoziții pentru transportarea lor în barace și supraveghiând strieta lor aplicare. Și astfel se petreceau lucrurile săptămâni și luni. Ea mângâia mamele și orfanii și scria cu propria-i mână scrisorile pe cari răniții le trimeteau pe la vetrele lor. Tot prințesa avea grije de sălile în cari zăceau bolnavii, împodobindu-le cu flori proaspete și cu tablouri vesele. Sta fără nici o frică lângă bolnavii infectați de cangrena membrilor. Muribunzii îi mulțumeau cu ultimele lor suspine.

— Dacă ești obosit retrage-te, eu știu ce am de făcut, îmi spunea ea într'o noapte, pe când sta lângă un rănit grav care îi ținea mâna încețată.

În baracele ei prințesa făcea, în adevăratul înțeles al cuvântului, cel mai greu serviciu de bolnavi. Vizita zilnic mai multe spitale ca să se convingă că totul e în regulă și să aline cât mai mult miseria provocată de război

Când soseau delegații militare și prezentau drapelul cucerite, prințesa improviza cuvântări patriotice cari entusiasmau și înflăcărau pe toți.

Nici odată nu voi uita plimbările zilnice pe verandele baracelor și conversațiunile noastre asupra răniților și tratamentelor lor. Lucrarea mea premiată asupra cusăturii nervilor și a generațiilor de nervi apăruse pe atunci. Prințesa îmi ceru explicații întinse și discutăm împreună toate problemele chirurgiei plastice. Astfel era prințesa la lucru și în serviciu.

Pentru ca să mă abată și pe medicii dela grijiile grele ce le aveau și dela agitațiile sufletești ce le îndurau, ca ne citea cu vocea-i fermecătoare din poeziile sale sau ne oferea plăcerile muzicii în apartamentele sale. Trata pe fiecare dintre noi ca pe un oaspe sau amic, ca un tovarăș de muncă la opera comună de samaritanî. Nimeni nu trebuia să se simtă dară mai la o parte ci fiecare trebuia să fie condus de ideea că și-a consacrat facultățile și puterile unei înalte opere umanitare. Își fermeca anturajul. Cei de sus, ca și cei de jos priveau la ea.

Și azi încă ea este numită în graia poporului și cu adânc respect: „Mama Regină.”

Dar activitatea prințesei, în acele zile memorabile, nu se mărginea la îngrijirea răniților. Ea, în București, era punctul luminos în jurul căruia se desfășurau toate manifestațiile patriotice. Patrona toate serbarile date în folosul „Crucii Roșii”, și tot ea făcea onorurile, înaltele personaje sosite din Rusia.

Cunoscută așa de bine la curtea imperială rusească, prințesa a atras din primul moment bunăvoința rușilor spre România.

În urma unei convorbiri avută cu prințul Gorciacov, prințesa a știut să apere așa de bine cauza României în cât ultimul cuvânt al cancelarului a fost:

— Eu voi fi cel dintâiu care să pledez pentru independența României.

Mai târziu, Domnitorul a conferit principelui răs marea cruce a Stelei României. Însemnele au fost înmânate lui Gorciacov de însăși Doamna Elisabeta.

Chiar împăratul Aléxandru, fermecat de grațiile și inteligența Suveranei, și-a exprimat mulțumirile către Domnitor expedindu-i din București o telegramă în care spune:

„Am fost foarte fericit să presint omagiile mele prințesei Elisabeta a cărei primire amicală m'a emoționat adânc. Sunt, deasemenea, foarte simțitor de primirea populației Bucureștilor.”

Domnitorul era încântat de activitatea desfășurată de augusta-i soție, în niște momente atât de grele.

Faima Suveranei României trecuse de mult și granița. În toată lumea se vorbea despre alesele însușiri ale prințesei.

Prințul Carol-Anton, tatăl Domnitorului, într'o lungă scrisoare adresată fiului său, vorbind de Prințesa spune:

„În privința Elisabetei, deasemenea, domnește pe aci numai un glas, acela al recunoașterii și admirațiunii sentimentelor de eroism cu care s'a devotat grelelor sale datorii.”

(Va urma).